

MINERALNOTATER

LOKKAITT, $(Y, Ca)_2(CO_3)_3 \times 2H_2O$, ET NYTT MINERAL FOR NORGE

Lokkaitt ble opprinnelig beskrevet som et nytt mineral av Perttunen (1971) fra Pyörönmaa - pegmatitten, Kangasala, SØ Finland. Det ble foreløpig beskrevet som teneritt av Vormaa o.a. (1966), på grunn av likheten med denne. Teneritt og lokkaitt forekommer sammen. De har liknende fysiske og optiske egenskaper, og kan bare skilles med sikkerhet ved hjelp av røntgen-identifisering. På samme tid ble lokkaitt og teneritt også identifisert fra Lövböle-pegmatitten, Kemiö SØ Finland.

Året etter (Hogarth 1972) ble lokkaitt og teneritt beskrevet fra Evans-Lou pegmatitten, nord for Hull, Quebec, Canada, hvor de er assosiert med hellanditt, kainositt, fergusonitt, wakefielditt, caysichitt o.a.

Endelig høsten 1974 identifiserte jeg lokkaitt i Tangen-bruddet ved Kragerø som den fjerde lokalitet i verden, forekommende intimt sammenvokst med teneritt, hovedsaklig på overflaten av teglsten-rød kainositt, identifisert av G. Raade (pers.medd. 1971), og ellers assosiert med titanitt, betafitt, euxenitt, magnetitt, zircon og komplekse blandinger av uidentifiserte mineraler.

I motsetning til det finske og kanadiske materiale, synes det mulig å skille teneritt og lokkaitt fra Tangen fra hverandre utseendemessig, under binokularmikroskop.

Generelt forekommer teneritt som hvite til grålig hvite massive skorper og belegg, mens lokkaitt derimot er mer sølvgrå, skjør og glimmerliknende. Det sistnevnte materiale gir også den reneste røntgen-film.

Lokkaitt opptrer som radialstrålige til diskos-liknende individer, vanligvis 1-3 mm, men også i aggregater opp til flere cm.

Hittil er lokkaitt bare påtruffet sammen med teneritt, og røntgenoptakene består av flere linjer fra teneritt. Likhetene i deres mønster resulterer i noen overlappende refleksjoner, som ytterligere vanskeliggjør identifiseringen.

Ved hjelp av infrarødt absorpsjons spektrum er det gjort forsøk på å skille lokkaitt og teneritt fra hverandre, men dette er ingen pålitelig metode, fordi mineralene har så mye til felles, og alltid er sammenvokst mer eller mindre.

Siden lokkaitt fra de forekomster en kjenner alltid forekommer sammen med teneritt, ble alle røntgenfilmer av teneritt i Geologisk Museum's arkiv undersøkt for eventuelle ekstralinjer med henblikk på spor av lokkaitt fra andre forekomster. Det var imidlertid ingen indikasjoner på lokkaitt i de ti registrerte lokaliteter for teneritt fra pegmatitter i Sør-Norge.

Under arbeidet med identifiseringen av lokkaitt fra Tangen har jeg også hatt til disposisjon lokkaitt fra den nevnte kanadiske forekomst.

Lokkaitt er navngitt til ære for avdøde professor Lauri Lokka, tidligere sjefkjemiker ved Finlands Geologiske Undersøkelse.

Referanser:

Hogarth, D.D. Mineralogical Record, 3, 69-77, 1972.

Perttunen, V. Bull. Geol. Soc. Finland, 43, 67-72, 1971.

Vormaa, A. o.a. C.R. soc. Géol. Finlande, 38, 241-274, 1966.

Denne notis ble opprinnelig skrevet på engelsk i Geologisk Museum's husorgan "Interne notater", side 55 og 56, mars 1975, av undertegnede, dog med enkelte rettelser og tilføyelser.

Roy Kristiansen

TVEITITT FRA USA

Tveititt, $Ca_{1-x}(Y, RE)_x F_{2+x}$, $x=0,3$, ble originalbeskrevet av Bergstøl, Jensen og Neumann i Lithos 10, 81-87, 1977, som et nytt mineral fra Høydalen litium-pegmatitt i Tørdal, Telemark, og er bare kjent i en stuff på $10 \times 10 \times 5$ cm.

Tveititt er nå funnet i Barringer Hill distriktet i Texas, som meget små (0,1 - 1 mm) uregelmessige innklusjoner i yttriumførende flusspat, assosiert med gadolinitt, ortitt og albitt. Fargen varierer fra hvit til kremgul. Fargen er imidlertid ikke nok til å skille tveititt fra yttriumførende flusspat. Derimot viser Barringer Hill tveititt en sterk gulorange fluorescens i kortbølget UV, i skarp kontrast til den krem-matt gule fluorescens hos yttriumførende flusspat.

Dette er dermed den andre lokalitet for tveititt.

Mineralet er beskrevet av Wilson W. Crook, III, i Mineralogical Record, 9, no. 6, p. 387, 1978.

Roy Kristiansen